

دختران بازمانده از تحصیل و تعمیق شکاف جنسیتی؛

دختران بی سواد بهتر کنترل می شوند!

طبق قانون اساسی کشور و فراتر از آن بر اساس کنوانسیون حقوق کودک، تمام کودکان از دختر و پسر حق تحصیل رایگان دارند و دولت‌ها باید در این زمینه تمام مساعی خود را به کار بندند. اما شور بختانه، امروز یکی از بزرگ‌ترین مشکلات کشور ما، پس از کودک همسری، بازماندن دختران از تحصیل است در مقاطع مختلف و این که بسیاری از آنان در مناطقی که اصلا برای فرزندان شناسنامه نمی گیرند، دختری به مدرسه نمی رود و از سواد آموزی حتی در مرحله ابتدایی نیز بی بهره است.

آذر فخری

داستان دختران این سرزمین، هم چنان یکی داستانی است پر آب چشم خانواده، از هر کجا که به بن بست برسد و کم‌بیاروزان این موجودات ضعیف و دوست‌داشتنی مایه می گذارد و مهم هم نیست که این مایه گذاشتن چه به روز روح و جسم این بچه‌هایم آورد. دختران سرزمین ما هر چه کوچک تر باشند بهتر می توان آن‌ها را در محاصره خواسته‌ها و کمبود در آورد و واردشان کرد که تاوان کمبودها و نقصان‌های خانواده ایدهند. این دختران اگر به کار واداشته نشوند، اگر مجبور به ازدواج زودرس نشوند، و اگر و اگر... در بهترین حالت، از درس و مدرسه بازمی مانند تا به هر حال یا چرخ خانواده بچرخد یا ناموس خانواده حفظ شود!

طبق معمول: اول آمار

چهار میلیون کودک دارای شرایط تحصیل، از درس و مدرسه بازمانده‌اند. این رقم را معاون پیشین حقوقی و امور مجلس در وزارت آموزش و پرورش در آذر سال ۹۶ اعلام کرده، در حالی که معاون نهضت سواد آموزی گفته این رقم یک میلیون و ۸۰۰ هزار کودک است و رقم چهار میلیون در حال حاضر بر گزای همایش مدیران ارشد وزارت آموزش و پرورش در بهمن همان سال توسط وزارت خانه مذکور تکذیب شد. با پشت سر گذاشتن چهار برنامه توسعه داشتن چهار میلیون نفر بازمانده از تحصیل، نگران کننده است. به خصوص اگر بدانیم ۱۰ میلیون

یادداشت

شناخت چهار بعد حیاتی شخصیت زنان

زنان را بیشتر بشناسیم!

کلیزه ناصح

زنان همیشه موجودات عجیب و ناشناخته‌ای برای مردان بوده‌اند به طوری که همواره شنیده می شود، شناختن آنها بسیار سخت است. بنابراین آنچه لازم می آید یک زندگی زناشویی موفق است در درجه اول شناخت ویژگی‌ها، تفاوت‌های فردی یکدیگر، احترام متقابل و تساوی حقوق زندگی بین زن و مرد است.

تفاوت‌های فردی همواره در طبیعت خلقت انسان از جایگاه ویژه‌ای بر خور دارد بوده است و بر همین الزام، پیوسته تعارفات کوچک و بزرگ میان همسران وجود داشته است. نکته حائز اهمیت آن است که نقش زنان در تحکیم رابطه

بی سواد در کشور وجود دارد. کودک بازمانده از تحصیل، آن گروه سنی از جمعیت هستند که در سنین مدرسه یعنی بین شش تا ۱۸ سال سن دارند و در ماه‌های تحصیلی و در چرخه آموزشی کشور حضور ندارند. یعنی در زمان ساعات کار مدارس، خارج از مدارس هستند و به هر دلیلی یا اساساً وارد چرخه آموزش نشده‌اند، یا بعد از مدت کوتاهی از آن خارج شده‌اند.

به گفته کارشناسان به دست آوردن آمار واقعی دختران بازمانده از تحصیل چندان ساده نیست. از آنجا که بیشترین عامل بازدارنده دختران از تحصیل فقر است، عدم حضور این کودکان در چرخه آموزشی و ورود آن‌ها به بازار کارهای غیر رسمی مانع بزرگی بر سر راه محاسبه این آمار به شمار می آید.

بازماندگی از تحصیل یعنی چه؟

اصطلاح بازماندگی از تحصیل برای گروه سنی بین شش تا ۱۷ سال به کار می رود که یا هرگز به مدرسه نرفته‌اند یا پس از گذر چندسال با ناملایمات و شرایط زندگی مجبور به ترک محل آموزش و تحصیل شده‌اند. بازماندگی از تحصیل به دلایل نداشتن اوراق هویتی معتبر، فقر خانواده، کمبود امکانات و نبود امکان آموزش در مناطق محروم، ازدواج در سنین پایین و تعصب‌های خانوادگی در ممانعت حضور دختران در مدرسه رخ می دهد. کارشناسان حوزه اجتماعی معتقدند اگر چه چرخه معضلات در جامعه غیر قابل انکار است اما باید با بهترین برنامه شریعی مهیا شود که کودکان بازمانده از تحصیل به

تمام علل و دلایل بازماندگی از تحصیل، فقر نیست. معلولیت، دوز بانه بودن، کوچ نشینی و عدم امکان انتقال به مدارس و محل تحصیل برای خانواده‌ها از علل عمده بازماندگی از تحصیل است

به چرخه علم آموزی و کسب مهارت بازگردند و در این زمینه تکلیف حوزه دولت بسیار سنگین است.

آنان بر این باورند که کودکان بازمانده از تحصیل قربانی فقر خانواده و یا معضلات دیگری هستند که خودشان توان گره گشایی از این مشکلات را ندارند و مداخلات هدفمند و آگاهانه در حل این معضلات از سوی نهادهای حمایتی و آموزشی امری ضروری است. کودکانی که توان تامین هزینه تحصیل را ندارند

مجبورند برای تامین مخارج زندگی کار کنند و از درس خواندن منصرف شوند، این کودکان ممکن است در فرآیند کسب درآمد طعمه آسیب و سوءاستفاده‌هایی شوند که به خاطر ضعف مهارت و تجربه قادر به تشخیص آن نیستند. کارشناسان معتقدند برای جلوگیری از بازماندگی کودکان از تحصیل و جلوگیری از بروز مشکلات اجتماعی در جامعه و حضور دانش آموزان در محیط‌های آموزشی و تربیت نیروی انسانی کار آمد برای جامعه باید با بهره گیری از ظرفیت سایر دستگاه‌های اجرایی در کنار

آموزش و پرورش زمینه حضور بچه‌ها در مدارس و محیط‌های آموزشی فراهم شود.

کنوانسیون حقوق کودک چه می گوید؟

حاکمیت وظیفه احقاق حقوق کودکان را دارد که به تنهایی توان دفاع از حق خود را ندارند، علی‌عظیمی رئیس کمیسیون حقوق بشر، در توضیح بیشتر می گوید: «بر اساس میثاق کودک سازمان ملل متحد که ایران در سال ۱۳۷۲ آن را پذیرفته و همچنین اصل ۳۰ قانون اساسی، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین حقوق هر انسان، بخصوص در سنین متعارف ابتدایی (۱۲-۶) سال، حق تعلیم و تربیت و آموزش و یادگیری است که تحصیل کودکان در این سنین اجباری و رایگان است و دولت‌های عضو باید مقدمات تحصیلی آن‌ها را فراهم کنند.» علی‌عظیمی البته معتقد است کمیسیون حمایت از حقوق کودکان، میثاق‌های بین‌المللی و اعلامیه‌های جهانی حقوق بشر هر چند ضمانت اجرایی ندارند و فقط در حدود اعلامیه و بیانه هستند ولی تاوجه به اصول قانون اساسی بالخصوص اصل ۷۷

قانون اساسی که در مجلس مصوب شده است، اعلامیه جامعه حقوق کودکان در حکم قانونی است و لازماً اجراست. یعنی این که به هر حال باید مسؤولان نیم‌نگاهی به مفاد چنین میثاق‌هایی داشته باشند.

قانون اساسی چه می گوید؟

عظیمی با اشاره به مفاد قانون اساسی در کشور در رابطه با آموزش و سواد آموزی کودکان و نوجوانان می گوید: «بر اساس اصل ۳۰ قانون اساسی، دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش را رایگان و برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم آورد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد امکان رایگان کند. همچنین دولت موظف است در زمینه تکلیف حوزه

چرا دختران

از تحصیل باز می مانند؟

یکی از دلایل بازماندن دختران از تحصیل، فقر خانواده است که باعث می شود آن‌ها دختر خود را به مدرسه نفرستند. زیرا او به چشم نیروی کاری نگاه می کنند که اگر به مدرسه برود، از انجام وظایف خود در قبال خانواده بازمی ماند. البته، این مشکل برای پسران هم وجود دارد اما مقاومت در برابر تحصیل پسران کمتر از تحصیل دختران است. مشکل دیگر کمبود امکانات آموزشی در مناطق محروم و روستاهاست که باعث می شود دختران از تحصیل کناره گیری کنند. اگر چه این مسئله در مورد پسران هم وجود دارد اما پسران راحت‌تر از دختران می توانند برای تحصیل به

مدارس شبانه‌روزی یا به روستاهای دیگر بروند، اما بسیاری از دختران در این زمینه با مقاومت خانواده مواجه می شوند و در نتیجه، ترک تحصیل می کنند. مشکل دیگر، به فرهنگ غلطی برمی گردد که هنوز در برخی مناطق و خانواده‌ها وجود دارد و در درس خواندن سواد آموزی را برای دختر لازم نمی دانند و حتی گاهی آن را خطری برای دختران می دانند. مهناز احمدی دست‌نزدی، مدیر کل دفتر امور زنان وزارت آموزش و پرورش نیز در این رابطه گفته است: «قرار است بر اساس تعهدات بین‌المللی در یک برهه از زمان، دیگر دختر و پسر بی سواد نداشته باشیم. نهاد‌های بین‌المللی تأکید دارند آموزش دختران به معنی توسعه یافتگی است و نباید دختر بازمانده از تحصیل داشته باشیم. طبق این تعهدات بین‌المللی که یکی از آن‌ها طرح آموزش برای همه است، هر چند سال یکبار، پایشی انجام می دهیم. بر طبق این معاهدات آموزش دختران یعنی توسعه یافتگی، یعنی آموزش برای همه، یعنی مدیریت خانواده و همه آن دغدغه‌هایی که داریم.»

فقط پای فقر و فرهنگ

در میان نیست

مدیر کل دفتر آسیب‌های اجتماعی وزارت رفاه در خصوص علل بازماندگی از تحصیل کودکان، فقط فقر اقتصادی یا فرهنگی را مقرر نمی داند: «فقر یکی از این علل است، باید توجه داشت که تمام علل و دلایل بازماندگی از تحصیل، فقر نیست. معلولیت، دوز بانه بودن، کوچ نشینی و عدم امکان انتقال به مدارس و محل تحصیل برای خانواده‌ها از علل عمده بازماندگی از تحصیل است. تأثیر علت دوز بانه بودن در بازماندگی از تحصیل در چندین استان مرزی کشور کاملاً مشهود است.

روزی به کردوسی در مورد بازماندگی دختران از تحصیل چنین ادامه می دهد: «بنابر آمارها هنوز کمتر از ۵۰ درصد دختران روستایی در مقطع میزبان پوشش تحصیلی دختران ساکن در نقاط روستایی در مقطع متوسطه (۵۲/۱ درصد) و پایین تر از میزان پوشش تحصیلی دختران ساکن در نقاط شهری در همان مقطع است (۸۶ درصد). هر چند در سال‌های اخیر افزایش اندکی در میزان پاسداری زنان ملاحظه می شود، ولی در صورت ادامه روند موجود وضعیت کشور مادر شاخص شکاف جنسیتی در بین سایر کشورهای منطقه به پایین جدول تنزل خواهد کرد. زیراکتورهای دیگر در این شاخص روند سرعت بخشی را از طریق برنامه‌های اجرایی در سال‌های اخیر دنبال کرده‌اند. از سوی دیگر از تقای سطح مهارتی دختران برای پذیرش مسئولیت‌های

از گوشه و کنار

یک مقام بهزیستی استان تهران خبر داد: پذیرش ۲۵۶ زن آسیب دیده در ۹ ماهه گذشته

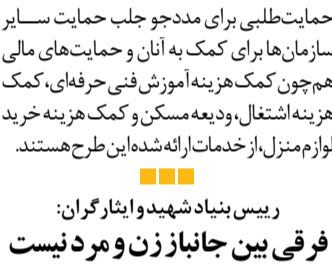

معاون امور اجتماعی بهزیستی استان تهران ضمن اعلام نحو سه پذیرش در خانه‌های امن، از پذیرش ۲۵۶ زن آسیب دیده در ۹ ماهه گذشته خبر داد. مهشید موقر در مراسم «افتتاحیه اولین خانه امن غیر دولتی در تهران» که امروز برگزار شد، اظهار داشت: تعداد دو خانه امن دولتی برای ۲۵۶ زن و دختر خشونت دیده و در معرض خشونت در نظر گرفته شده است. وی با بیان این که خانه امن مکانی است جهت اسکان موقت زنان و دختران در معرض خشونت یا خشونت دیده، افزود: این افراد در طی اقامت در این مسکن، از امکانات و خدمات تخصصی فردی، خانوادگی و اجتماعی در راستای رفع مسئله خشونت و آسیب‌های وارده شده بهره‌مند می شوند.

معاون امور اجتماعی بهزیستی استان تهران با اشاره به هدف کلی این طرح گفت: هدف از این طرح، حمایت و توانمندسازی زنان و دخترانی است که در معرض خشونت و یا مورد خشونت قرار گرفته‌اند. وی خاطر نشان کرد: مصاحبه تشخیصی، دوره‌های مهارت‌های زندگی، کاربایی و اشتغالزایی، حمایت‌طلبی برای مددجو جلب حمایت سایر سازمان‌ها برای کمک به آنان و حمایت‌های مالی هم چون کمک هزینه آموزش فنی حرفه‌ای، کمک هزینه اشتغال، و دیده مسکن و کمک هزینه خرید لوازم منزل، از خدمات ارائه شده این طرح هستند.

رییس بنیاد شهید و ایثار گران:

فرقی بین جانباز زن و مرد نیست

رئیس بنیاد شهید و جانبازان تأکید کرد: از نظر ما فرقی بین زن و مرد نیست و فکر نکنیم ما بین جانباز زن و مرد فرقی می گذاریم. حتی من سفارش کردم در استان‌ها هر کس که از والدین شهید و جانبازان مراجعه کرد، آن‌ها را برای راه افتادن کارشان اولویت بدهند. حجت‌الاسلام سید محمدعلی شهیدی با بیان این که حضرت امام هم تأکید داشتند یا شما آقایان فکر می کنید فقط شمار انقلاب نقش داشته‌اید؟ خیر، زنان نیز نقش و بزرگی داشته‌اند. اظهار داشت: ناگفته نماند برخی از خانم‌ها شکنجه‌های سختی شدند. حتی در جنگ هم خانم‌ها نقش ایایی داشتند همین که یک مادر حاضر می شود چهار فرزندش را به جبهه بفرستد مهم‌ترین نقش است. رئیس بنیاد شهید و ایثار گران افزود: مسأله خصوص جانبازان نخبی برنامه‌های ترتیب دادیم. تا زمانی که همسران آن‌ها به سفر بازاری می روند، آن‌ها امانت به ما بسپارند. همین امر در خصوص زنان جانباز نیز در خصوص زنان جانباز نیز صدق می کند.

فرماندار تهران خبر داد:

لزوم همکاری و مساعدت نهادهای دولتی با سمن‌ها

فرماندار تهران تأکید کرد: در راستای بهبود عملکرد نهادهای مردمی به عنوان یاریگر دولت در حل مسائل مختلف که تأثیر مستقیمی نیز در اجتماع دارند، تمامی ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی باید ضمن همکاری لازم، شرایط مساعدتری را برای فعالیت آن‌ها به وجود آورند. عیسی فرهادی در نشست هیأت نظارت بر سازمان‌های مردم‌نهاد شهرستان تهران ضمن اشاره به فعالیت‌های مختلف سازمان‌های مردم‌نهاد، گفت: سمن‌ها در ارائه خدمات از رزده به مردم و حل مشکلات مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، محیط زیستی، امدادی و سایر بخش‌های جامعه فعال هستند و مسائلی موجود را پیگیری می کنند که می توانند در توانمندی و حل معضلات اجتماع موثر واقع شوند. وی در خصوص حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد گفت: در راستای بهبود عملکرد این نهاد‌های مردمی به عنوان یاری گر دولت در حل مسائل مختلف که تأثیر مستقیمی نیز در اجتماع دارند، تمامی ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی باید ضمن همکاری لازم، شرایط مساعدتری را برای فعالیت آن‌ها به وجود آورند.

خلافت، متانت و وفای به عهد است. به باور روانشناسان مهم‌ترین جنبه غالب در مادونای یک زن، وفای به عهد است. دقیقاً مادونا با تاب مثل معروف «پشت سر هر مرد موفقی، یک زن موفق قرار دارد» است که مرد را در ثروت یاتنگدستی، در خوشی یا ناخوشی می پذیرد و با حمایت‌های بدون قید و شرط خویش سبب ایجاد انگیزه و حرکت همسفر خویش در عرصه زندگی می شود و وی را در زندگی به سوی عظمت و کسب خرسندی و موفقیت هدایت می کند.

باتوجه به مطالب مطرح شده باید خاطر نشان کرد زن در طول حیات خویش باید تمام چهار جنبه روان خویش را تجربه کند و در هم بیامیزد. زن باید با توجه به خویش خویش به کشف حقایق پنهان درونی بپردازد و آن جنبه از ویژگی‌های شخصیتی و پتانسیل‌های وجودی خویش را که هنوز نیازمند رشد هستند را به‌رواند و میان آنها تعادل و توازن برقرار نماید تا بتواند آسایش و آرامش بیشتری را برای زندگی خود و دیگران به‌ار مغان آورد.

در حقیقت حمایت و تشویق خانواده و اطرافیان سبب می شود تا زن رشد کند و به توانایی‌های شگرف و عظیم خویش بی‌ببر خود را به واقعیت نزدیک کند.

کهن الگوی «آمازون» به ویژگی‌های مردانه درون یک زن اشاره دارد. نکته حائز اهمیت آن است که در شرایط فعلی بدلیل مشکلات و مسائل اقتصادی و اجتماعی، زن امروز به شدت به سوی جنبه آمازون شخصیت خویش متمایل شده است؛ بطوریکه مادری را به تعویق انداخته و به سوی قدرت و مقابله با عشق جهت گیری می کند. از منظر پاتولوژیک باید گفت زنی که فقط با جنبه مردانه خود زندگی می کند، به‌تدریج از هویت اصلی خود فاصله می گیرد و به آسیب‌ها و اختلالات هویتی مبتلا می شود. در حقیقت رفتارهای زنانه از یکسو سبب پذیرندگی و جذابیت زنان می شود و از سوی دیگر میل به سطوح بالایی از سرسپردگی و حمایت را در مردان برمی انگیزد. «مادونا» در واقع سرشتی است که بازتابنده محسنان کامل از زنان از لحاظ بر دباری، وفار،